TEPAV DİREKTÖRÜ VE ANKARA FORUMU KOORDİNATÖRÜ PROF.DR. GÜVEN SAK:

Filistin, İsrail ve Türkiye arasında ekonomik işbirliği için "Ankara Forumu"

Özel sektöre ve serbest piyasa kurallarına dayalı ekonomilerin güçlendirilmesi bölgedeki demokratikleşme sürecine önemli katkıda bulunacaktır. Bölgedeki temel ihtiyaçlardan biri özel sektörün dönüşüme öncülük edebilmesi ve organize olabilmesidir

Türkiye'nin de içinde bulunduğu medeniyetlerin beşiği Ortadoğu bölgesi yüzyıllardır ekonomik ve sosyal kalkınma bakımından potansiyelinin çok altında kalmıştır. Siyasi sorunların ekonomik gelişimin önünde büyük bir engel olarak durduğu ortamda, cılız kalmış özel sektör yapıları herhangi bir siyasi değişime yol açacak güce sahip değildir. Öte yandan, bölgenin hızla artmakta olan nüfusu ve milyonlarca işsiz gence istihdam yaratma gereği böl-

➤ PROF. DR. GÜVEN SAK:

"TOBB'un "Barış için Sanayi" girişimi kapsamında gerçekleştirdiği bölgedeki faaliyetleri, girişimleri barış için uygun ortamı sağlayacaktır"

ge ülkelerinin önünde ivedilikle çözülmesi gereken bir sorun olarak durmaktadır.

Türk özel sektörünün ticari ve sanayi gelişim tecrübesi bu süreçte bölgeye ışık tutabilecek niteliktedir. İşte bu ihtiyaçtan hareketle, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) "Barış İçin Sanayi" (TOBB-BİS) girişimini başlatmıştır. TOBB-BİS girişimi bölgedeki ülkelerde özel sektörün gelişimine somut ve elle tutulabilir projelere odaklanacaktır. Amaç büyük sorunların çözümüne aşamalı olarak yaklaşıp, küçük ama sağlam adımlarla ilerlemektir. Bu girişimin çatısı altında yürütülecek projeler kapsamında Türk işadamının girişimciliğini, olağanüstü şartlarda iş yapma ve istihdam yaratma becerilerini bölge ülkelerine de aktarabilmeleri ve bölgedeki işbirliği olanaklarını geliştirecek kanallar yaratılması hedeflenmektedir.

NEDEN "BARIŞ İÇİN SANAYİ" GİRİŞİMİ?

Barış İçin Sanayi girişiminin hareket noktası, Türkiye'nin Organize Sanayi Bölgeleri (OSB) modelinin diğer ülkelerde uygulanması olacaktır. Kötü makroekonomik şartlar altında, yerel seviyede elverişli yatırım ortamları yaratan OSB'ler, Türkiye'de binlerce KOBİ'ye üstün nitelikli altyapı hizmeti sağlamanın yanında, şirketlerin üstündeki bürokrasi yükünü azaltmış ve düzenli şehirleşmeye önemli katkılarda bulunmuştur. Elle tutulur projelerle yerel seviyede istihdam yaratmaya yönelik bu OSB modelini, Türk iş dünyası, diğer ülkelere, iş dünyası destek kuruluşları arasındaki ağlar aracılığıyla uygulayabilir. Bu modellerin uzun vadede yaygınlaşması ve başarılı olması ülkelerdeki yatırım ortamını iyileştirerek hem ülkelerin genç nüfuslarına istihdam olanakları yaratacak, hem de sanayi bölgeleri arasındaki ağlar sayesinde yerel şirketleri küresel pazarlara bağlayabilecektir. Benzer ağların çoğalması ülkeler içindeki ve arasındaki barış ortamının tesisine çok önemli bir katkıda bulunacaktır.

Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı'nın (TEPAV) yürütmekte olduğu TOBB-BİS girişimi bu vizyon doğrultusunda 2005 yılında ilk adımlarını atmıştır. 2006 ve 2007'de Filistinli, İsrailli ve Türk işadamlarının bir araya getiren ve sürekli bir diyalog mekanizması olan Ankara Forumu kurulmuş ve işler hale getirilmiştir. Girişimin ilk etabında, Gazze'deki Erez Sanayi Bölgesinin Yeniden Canlandırılması Projesine odaklanılmış, 2007'nin ortasından itibaren ise proje portföyüne Batı Şeria'dan seçilecek bir veya iki sanayi bölgesinin eklenmesi kararı alınmıştır.

Bölgesel ekonomik ilişkilerin geliştirilmesine yönelik faaliyetlerden biri olan "Filistin-İsrail-Türkiye Ekonomik İşbirliği için Ankara Forumu" TOBB, "Filistin Ticaret, Sanayi ve Tarım Odaları Federasyonu" ve "İsrail Ekonomik Kuruluşlar Federasyonu"nun bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur. Bu forum, Türkiye, Filistin ve İsrail'den gelen işadamları delegasyonları arasında sürekli bir üçlü diyalog mekanizması geliştirmek amacını taşımaktadır. Ankara Forumu, barış sürecinde eksikliği bugüne kadar hissedilen ilk sivil toplum girişimi olma özelliğine sahiptir.

ANKARA FORUMU'NUN AMACI

Ankara Forumu'nun amacı, İsrail-Filistin barış sürecinde uygulanabilir projeler vasıtasıyla iş adamlarının desteğini sağlamaktır. Forum sırasında hızlı hareket etmek ve büyük projelere odaklanmak yerine, aşama aşama ilerlenebilecek bir yol haritası oluşturmaya karar verilmiştir. Ankara Forumu'nun iş adamlarından oluşması çözülmek istenilen projelere teorik değil, pratik yaklaşmayı ön plana çıkarmaktadır. Ankara Forumu'nun amacı somut meseleleri ele alarak, ortaya çıkan somut engellerin aşılmasına katkıda bulunmaktır. Bu forum, üç toplum arasında sadece konuşmaya imkân veren bir kanal değil, somut konular etrafında fikir alışverişine ve hareket planları yapılmasına zemin hazırlayan gerçek bir platform oluşturmayı amaçlamaktadır.

Nisan 2005 ve Eylül 2007 arasında yapılan altı toplantı sayesinde Ankara Forumu çerçevesinde oluşturulan işadamları ağı genel sorunlara yerel çözümler üretebilecek bir kapasiteye gelmiş ve karşılıklı güven tesis edilmeye başlanmıştır.

Bölge halkı ve karar alıcıları Ankara Forumu'nun işler hale gelmesine ve Türkiye'nin bölgedeki barış sürecinde rol almasını büyük memnuiyetle karşılamaktadır. Bugün, Ankara Forumu bölgedeki en önemli diyalog mekanizmalarından biri olarak kendini kanıtlamıştır. Benzer bir platformu kurmayı hedefleyen Dünya Bankası girişimleri, istenilen başarıya ulaşamayınca, Dünya Bankası, Sn. Hisarcıklıoğlu'nun başkanlığını yaptığı Ankara Forum çatısı altına girme kararı almıştır. Yine aynı şekilde, Amerikan Ticaret Odası, Ankara Forumu toplantılarına gözlemci olarak katılacaktır ve bölgedeki özel sektöre yönelik faaliyetlerini Ankara Forumu vasıtasıyla tasarlayacaktır.

ANKARA FORUMU'NUN ÖNCELİKLERİ

Ankara Forumu kapsamındaki tartışmalardan çıkmış olan projelerin başında Gazze'deki Erez Sanayi Bölgesi'nin inşa edilmesi ve işletilmesi projesi gelmektedir. Bu projenin hayata geçmesiyle yaklaşık on bin Gazzeli bölgedeki şirketlerde istihdam edilebilecektir. Aynı şekilde, bölgede Türk şirketlerinin yer alması teşvik edilecektir. Filistin ve ABD arasındaki serbest ticaret anlaşması sayesinde, bölgede üreti-

len ürünler, ABD pazarına gümrüksüz ve kotasız girebilecek dolayısıyla da bölgede yatırım yapacak Türk şirketlerine çok önemli fırsatlar sunmaktadır.

Erez Sanayi Bölgesi çalışmalarına ek olarak, Ankara Forumu kapsamında yürütülen faaliyetlerin çeşitlendirilmesi de önümüzdeki dönemim öncelikleri arasında olacaktır. Sınır geçişlerinin modernizasyonu ve işletilmesi konusunda TOBB'un tecrübesinin Filistinli odalara aktarılması ve Filistinli odalarda kapasite geliştirme programlarının uygulanması yeni iş planı içinde yer almaktadır. Aynı zamanda KOBİ geliştirme programları, işgücü becerilerinin daha rekabetçi hale gelmesine yönelik çalışmaların da somut projelerde dönüşmesi Ankara Forumu'nun öncelikleri arasında olacaktır.

Gazze'deki siyasi durumun son aylarda hızla değişmesi, bölgedeki kurumsal yapıya da zarar vermiş, dolayısıyla Erez Projesinde hızlı hareket edilmesini zorlaştırmıştır. Bu durumu bölgedeki uzmanlarda değerlendiren TOBB yetkilileri, bir yandan Gazze'deki Erez Projesi'ne devam ederken, diğer yandan da Batı Şeria'da benzer bir sanayi bölgesini kurmak ve işletmek kararı almıştır. 22-26 Temmuz 2007 tarihlerinde bölgeye giden bir TOBB heyeti, Batı Şeria'da yer seçimi çalışmalarını başlatmıştır.

TOBB'un İsrail, Filistin ve Türk işadamlarını bir araya getiren Ankara Forumu kapsamındaki girişimleri, bu potansiyel katkıyı somut projeler vasıtasıyla hayata geçirmeyi hedeflemektedir. Bu projeler sayesinde bir yandan Türk özel sektörünün bölgedeki görülürlüğü ve faaliyetleri artarken, diğer yandan Türkiye'nin bölgedeki "yumuşak gücü" artacaktır.

TOBB'UN BÖLGE BARIŞINA KATKISI VE ÖNÜMÜZDEKİ DÖNEM

TOBB'un "Barış için Sanayi" girişimi kapsamında gerçekleştirdiği bölgedeki faaliyetleri, girişimleri barış için uygun ortamı sağlayacaktır. Bölgede barış ortamının sağlanması, siyasi, ekonomik, sosyal, uluslararası çok sayıda unsurun arasındaki karmaşık bağların barışa destek olacak şekilde çözümlenmesi ile mümkün olacaktır. Bugün bölgede, özellikle Filistin'de ne özel sektör gelişmiştir, ne de çalışma çağındaki nüfus için yeterince istihdam yaratılmaktadır. TOBB'un projeleri gibi projeler bölgede başarılı olur ve sayıları artarsa, hem özel sektörün güçlenmesine hem de istihdam yaratılmasına hayati bir katkı yapabilecektir. Bu gibi adımlar, bölgede barış ortamının oluşmasının temel yapı taşları konumundadır. Bu sayede, Türk Özel Sektörü, bölgedeki barış süreci hem model oluşturacak hem de anahtar aktör haline gelecektir.

Geçmişten gelen tarihi bağlarımızın ve her iki toplumla olan iyi ilişkilerimiz gibi unsurların yanında, bugün, Türkiye'nin bölgede daha aktif olmasını sağlayacak çok önemli bir üçüncü unsur eklenmiştir. Bölgedeki temel sorunlardan veya zorluklardan biri özel sektörün gelişimidir. Ticaret ve sanayi faaliyetlerinin gelişmesi, uzun vadede bölgedeki başta işsizlik olmak üzere çok sayıdaki ekonomik, siyasi ve sosyal sorunun çözümüne katkıda bulunacaktır. Bugün, İtalya'yla Çin arasındaki coğrafi bölgenin tümünde, Türk özel sektörü en büyük hacme ve en başarılı performansa sahiptir. İşte böyle bir altyapısı, tecrübesi ve birikimi olan Türk özel sektörünün, bölgemizdeki diğer ülkelerdeki özel sektöre dayalı ekonomik faaliyetlerin gelişmesi yapabileceği çok önemli katkılar bulunmaktadır. Bölge ülkelerinden işadamları ve liderlerle yapılan temasların hemen hepsinde, Türk özel sektörünün daha da faal olmasını arzuladıklarını dile getirmişlerdir.

Ankara Forumu kapsamında İsrail ve Filistin'de gerçekleştirilen temaslar

TOBB ve Ankara Forumu Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu: "Quartet'ten Başkanı Blair'den, mal ve hizmet akışının sağlanması ve güvenlik konularında yardımcı olmalarını istedik. İsrail Savunma Bakanlığı ile yürütülen çalışmaların sonucunda bir 'güvenlik ve ticaret protokolünün' imzalanmasında yardımcı olmasını istedik. Eğer bu sağlanırsa, sadece Türkiye'den değil İsrail dâhil birçok ülkeden bu bölgeye yatırımın geleceğini düşünüyoruz."

→ **Hazırlayan: Mustafa BAYBURTLU -**
TOBB AB Müdürü

Ankara Forumu'nun Altıncı Toplantısı'nı gerçekleştirmek ve bu çerçevede bir dizi görüşmelerde bulunmak üzere TOBB Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu başkanlığındaki heyet, 3-5 Eylül 2007 tarihlerinde İsrail ve Filistin'e dönük bir ziyaret programı gerçekleştirdi. Ziyaret kapsamında gerçekleştirilen görüşmelerin ilki Doğu Kudüs Saint George Hotel'de TOBB ve Filistin Odalar Birliği heyetleri arasında gerçekleşti.Görüşmede,TOBB ve Ankara Forumu Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu , T.C. Filistin Koordinatörü Vehbi Dinçerler, T.C. Dışişleri Bakanlığı, Ortadoğu Genel Müdürü Bozkurt Aran, TEPAV Direktör- Ankara Forumu Koordinatörü Prof. Dr. Güven Sak, T.C. Filistin Başkonsolosluğu Müsteşarı Alirıza Güney, TOBB Başkan Yardımcısı Nejat Koçer, TOBB Yönetim Kurulu Üyesi Mustafa Yardımcı, TOBB Ankara Forumu Sekretaryası Mustafa Bayburtlu, TOBB Başkan Danışmanı Abdülhamit Kırmızı bulunurken Filistin heyetinde Filistin Ticaret Sanayi ve Tarım Odaları Federasyonu Başkanı & Akara Forumu Başkan Yardımcısı Ahmet Haşim Zügayir, Gaza Ticaret ve Sanayi Odası Başkan Yardımcısı Muhammed QUDWA, Betlehem Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı Samir Hasboun, Filistin Ticaret Sanayi ve Tarım Odaları Federasyonu Genel Sekreteri Cemal Jawabreh bulundu.

Daha sonra Kudüs'te İsrail Cumhurbaşkanı Şimon Peres ile görüşme yapıldı. Peres, TOBB'u bu bölgedeki girişimlerinden dolayı kutlayarak "Filistinlilerle işbirliği yaparsak başarılı oluruz. Siyasi ilişkilere değil, ekonomik ilişkilere ve sivil toplum kuruluşları arasındaki ilişkilere yoğunlaşmalıyız. Siyasi müzakereler tamamlanmamış olabilir. Ancak, üç tarafın ekonomik girişimleri çok önemlidir. Bu girişimler, siyasilere de yardımcı olabilir. Birlikte çalışarak daha ileri gidebileceğimizi düşünüyorum" dedi.

TOBB ve Ankara Forumu Başkanı Hisarcıklıoğlu, 18-19 Eylül tarihlerinde Washington'a bir grup işadamı ile ziyarette bulunacağını belirterek ABD Yönetimi ve

Temsilciler Meclisi Üyelerine iş dünyası olarak, Ankara Forumu hakkında bilgi vermek istediklerini belirtti.

İsrail Devleti Cumhurbaşkanı Şimon Peres, görüşme sonunda Ankara Forumu girişiminin sürdürmelisi gerekliliğini belirterek, "Hükümetlerin desteği yanınızdadır. İsrail Devleti kurallarına göre, öncelikle MoU'nun Türk, İsrail ve Filistin Dışişleri Bakanları tarafından imzalanması ve devlet başkanları tarafından onaylanması (endorse) gerekir. Bu yöntemle hazırlanacak anlaşma daha güçlü olacaktır. Dışişleri Bakanlarının imzalayacağı anlaşmayı, üç ülkenin devlet başkanları olarak biz imzalayabiliriz" dedi.

QUARTET KOORDİNATÖRÜ TONY BLAIR İLE GÖRÜŞME

TOBB ve Ankara Forumu Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu ve beraberindeki heyet ABD, Rusya, Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği'nin oluşturduğu Quartet'in Koordinatörlüğünü yürüten eski İngiltere Başbakanı Tony Blair ile yaptıkları görüşmede öncelikle Erez Projesi'nin tarihçesi ile hedeflenen ekonomik sonuçlar konusunda bilgi aktarımında bulundu.

TOBB ve Ankara Forumu Başkanı Hisarcıklıoğlu "Nisan 2005 yılında Ankara'daki ilk toplantımızı yaptık. 2007'de üç toplantı yaptık, birini ABD Kongresinde, diğer ikisini ise Tel Aviv ve Doğu Kudüs'te gerçekleştirdik. İşadamları arasında diyalogu tesis etme yolunda önemli bir başarı kazandık. Dünya Bankası, benzer diyalog kurma faaliyetlerini Ankara Forumu çatısı altında yürütme kararı aldılar. Yine, ABD Ticaret Odası Ankara Forumu'na gözlemci olarak katıldı. Wolfowitz bize çok yardımcı oldu. Kendisiyle yakın temas içindeydik. 17-18 Eylül tarihlerinde Dünya Bankası Başkanı Zoeellick ile görüşeceğiz. Kendisini faaliyetlerimizdeki son durumla ilgili bilgilendireceğiz" açıklamasını yaptı

Ekim veya kasım ayında Ankara Forumu'na geleceğine dair söz veren Tony Blair, forumun çalışmalarıyla ilgili ne yapabileceğini, Gazze ve Batı Şeria'daki projelerin finansmanının nasıl sağlanacağını sordu. Hisarcıklıoğlu ise proje için gerekli finansman konusunda sorun yaşamadıklarını belirterek, "Bizim alt yapı için paramız var. Bizim ve Dünya Bankası'ndan alacağımız kaynakla bu yatırımları yapabiliriz. Diğer yatırım bizzat girişimciler tarafından yapılacak. İhtiyacımız olan, uluslararası görünürlüktür. Bunun sağlanması, yatırım için promosyon olacaktır. Örneğin, Chicago on isimli bir oluşum, bizi arayarak Gazze'deki sanayi projemize destek olmak istediklerini bildirdi. Biz de kendilerinden, bölgede üretilecek ürünler için 'satın alma garantisi' vermelerini talep ettik. Biz, diğer donörlerden farklı olarak, kuracağımız sanayi bölgesine yatırımcı da getireceğiz. Filistin'de yatırım yapabilecek çok sayıda Türk işadamı var. Erez Sanayi Bölgesi'nde olduğu gibi, mülkiyet sorunu olmayan bir alanın ücretsiz olarak en kısa sürede tahsis edilmesini istiyoruz. Diğer taraftan, kişi ve mal girişinin sağlanması için İsrail Savunma Bakanlığı ile bir protokol üzerinde çalışıyoruz. 'Güvenlik ve Ticaret' protokolünün imzalanması lazımdır. Bu konuda bize yardım edebileceğiniz alanlardan" açıklamasında bulundu. Yer konusunda da esasen kararın Filistin tarafında olduğunu belirten TOBB Başkanı Hisarcıklıoğlu, Erez sanayi Bölgesi'nde olduğu gibi, mülkiyet problemi olmayan bir arazinin kendilerine verilmesi gerekliliği üzerinde durdu.

Quartet Koordinatörü Tony Blair, "Projeniz esasen bizim ihtiyaç duyduğumuz projedir" diyerek, Filistin halkını iyimserliğe götürecek, olumlu beklenti oluşturacak adımların atılmasını önemli bulduğunu söyledi.

FİLİSTİN ULUSAL YÖNETİMİ BAŞKANI MAHMUT ABBAS İLE GÖRÜŞME

Filistin Ulusal Yönetimi Başkanı Mahmut Abbas ile yapılan görüşmede TOBB ve Ankara Forumu Başkanı Hisarcıklıoğlu Erez projesini gerçekleştirme konusunda istekli oldukları vurgusunu yaptı. Shimon Peres ve Abdullah Gül'ün Cumhurbaşkanlıkları ile her üç ülkede de bu aktiviteleri destekleyen Cumhurbaşkanlarının başa gelmesi çok önemli bir gelişme olduğunu ifade eden Hisarcıklıoğlu, "Cumhurbaşkanlarının Türkiye'de toplanarak, yaşanan tüm siyasi gelişmeler sonrası, politik istekliliğin devam ettiğini gösteren yeni bir mutabakat metnini Türkiye'de imzalamalarının önemli olduğunu düşünüyoruz. Sayın Peres de bu fikre olumlu yaklaştı" dedi.

Filistin Ulusal Yönetimi Başkanı Mahmut Abbas, görüşmede Peres'in, siyasi konulardan çok ekonomik konularla yılmadan ilgilendiğini ifade ederek "Ekonomide başarı sağlanınca, siyaset de başarılı olur" vurgusunu yaptı. Tony Blair'in çok önemli bir görev üstlendiğini belirten Abbas şunları söyledi: "Blair'in görevi, Filistin ekonomisinin gelişimine destek vermektir. Biz, Batı Şeria'da yoğunlaşacağız. Bir ay önce Japonlarla birlikte, Barış Vadisi projesini başlattık. Sınır bölgelerine yönelik ekonomik aktivitelerden daha fazla mutluluk duyuyoruz. Tony Blair ile görüşeceğim. Üçlü görüşme bizi de mutlu eder. Katılmak ve imzalamak isterim. Biz, Sayın Gül ve Sayın Peres'le birlikte bu işbirliğine önem veriyoruz.

Kısa sürede, istediğiniz nitelikte arazi bulunacak. Bu özel mülk de olsa arazi tahsis edeceğiz.

Arsayı veririz. Üçlü toplantıya katılırız. Blair'den de yardım isteriz. İki ay sonra Washington'da siyasi konular ele alınacağı bir konferans olacak. Umarım bu konferansta olumlu adım atılmış olur. Katkınız ve desteğiniz için tekrar teşekkür ederim. Burası sizin ikinci ülkeniz. Biz, Rifat Beyin Forum başkanlığından memnunuz."

FİLİSTİN ULUSAL YÖNETİM BAŞBAKANI DR.SALAM FAYYAD İLE GÖRÜŞME

Rifat Hisarcıklıoğlu, Filistin Ticaret, Sanayi ve Tarım Odaları Birliği Başkanı Ahmed Haşim Zugayr ve diğer heyet üyeleri, Başbakanlıkta da Filistin Başbakanı Selam Fayyad ile görüştü/ TOBB ve Ankara Forumu Başkanı Hisarcıklıoğlu, Fayyad'a da forumu ve üstlendiği misyonu aktararak teknik olarak üzerlerine düşeni yaptıklarını belirterek şöyle konuştu:

"Fizibilite çalışmamızı tamamladık. İstanbul'da kurulan TOBB-BİS işletici şirketimizi Filistin'de kayıt altına aldırdık. Filistin'de endüstri bölgeleri işletmek için gerekli olan formu en kısa zamanda tamamlayacağız. Teknik olarak işler yürüyor. Ama bildiğiniz gibi, son siyasi gelişmeler sonrasında sahada aktif olabilmemiz mümkün değil. Biz durumun iyileşmesini bekleyip, o arada hiçbir şey yapmamaktansa, boş oturmayıp, Filistin'in başka bir yerinde Batı Şeria'da paralel olarak bir süreç başlatmaya karar verdik. Batı Şeria'da işlerin hızlı yürüyebilmesi için sizin desteğinize ihtiyacımız var. Erez'de daha önceden yapıldığı gibi, endüstri bölgesi alanının bize sorunsuz verilmesini istiyoruz. Enerjimizi burada yatırım yapmaya yoğunlaştırmak, mülkiyet problemlerini çözmeye çalışmaya vakit ayırmamak istiyoruz."

Filistin Ulusal Yönetimi Başbakanı Dr. Salam Fayyad, TOBB ve Ankara Forumu heyetine sanayi bölgesinde istenen nitelikte bir yerin belirlenmesi konusunu çalışacaklarını belirtti. Siyasi olarak, Tarkumya'da duvarın geçeceği yer problemi olduğunu söyleyen Fayyad, İsrail ile siyasi ilişkilerine zarar vermeyecek seçim yapması gerektiğini ifade ederek "Belirleyeceğimiz alan 'yeşil hat' üzerinde olmalıdır. Bu bölge herkese açık olan sanayi bölgesidir. İsrail özel sektörünün de katılımına açık olmalıdır. Güvenlik açısından da herkesi tatmin edecek bir çözüm bulmalıyız. Sınırlardaki sanayi bölgeleri İsrail-Filistin ekonomik işbirliği için uygun alanlardır. İstihdam yaratma açısından geçici tedbirler çözüm olmuyor. Geçmişte, ekonomik konuları düzenleyen anlaşmalar, Filistinlilerin İsrail tarafına geçip çalışmalarına imkan sağlıyordu. Ancak, bu imkân ortadan kalkınca, işsizlik büyük oranda yükselmiştir. Sınır bölgesinde bir proje kuşağı oluşturmak zorundayız. Sadece batı Şeria değil, Gazze için de bu söylediklerim geçerli. Çünkü Gazze bizim ayrılmaz bir parçamız. Filistin'de yıllık 45 bin kişi istihdam piyasasına giriyor. Mevcut ortamı ekonomik, sosyal ve kültürel açılardan değiştirmeliyiz" dedi.

